

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTAKERTOMUS 2019

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ Etelä- ja Pohjois-Savo

ETELÄ- JA POHJOIS-SAVON KEHITTÄMISALUE

1.1.2018 Kuopion kaupunginkirjasto ryhtyi hoitamaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savon ja Pohjois-Savon yleiset kirjastot. Vuoden 2019 aikana alueellisen kehittämistehtävän hoitamisella on luotu edellytyksiä Savon yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Vuonna 2019 Etelä- ja Pohjois-Savon alueella oli yhteensä 27 pääkirjastoa, 33 lähikirjastoa + 4 lainausasemaa, 12 kirjastoautoa ja 1 potilaskirjasto. Henkilötyövuosia Etelä-Savon kirjastoissa oli vuoden 2019 tilastojen mukaisesti 106 ja Pohjois-Savon kirjastoissa 174. Välimatkaa pohjoisimman Sukevan ja eteläisimmän Suomensuomen kirjastojen välillä on suurinta tietä 326 kilometriä, joten alue on maantieteellisesti laaja. Alueella on yhteensä 32 kuntaa, joista 25 on alle 10 000 asukkaan kuntia. Vuonna 2019 Etelä-Savossa oli asukkaita 144 615 ja Pohjois-Savossa 245 316.

Etelä-Savon kirjastoista Lumme-kimppaan kuuluvat muut paitsi Sulkavan ja Kangasniemen kirjastot. Lisäksi Pohjois-Savon kirjastoista Lumme-kimppaan kuuluu Varkauden kirjasto. Pohjois-Savon Rutakko-kimppaan kuuluvat Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Tervo, Vesanto ja Vieremä. Kimppojen sisällä on lisäksi tiivistä kirjastoyhteistyötä: Keitele, Pielavesi, Tervo ja Vesanto muodostavat yhdessä Nilakan kirjaston ja Joroinen, Juva ja Rantasalmi Toenperän kirjaston.

Kaavin ja Tuusniemen kirjastot ovat osa Kuopion kaupunginkirjastoa. Hirvensalmen, Pertunmaan ja Puumalan kirjastot ovat osa Mikkelin seutukirjastoa.

KEHITTÄMISTYÖN RAKENTEET

Savon AKE-tiimi toteuttaa jaideoi käytännön kehittämistyötä. Tiimiin kuuluvat koordinaattori, kolme alueellisen kehittämistehtävän informaattikkoa, vankilayhteistyötä tekevä kirjastosihteeri sekä yleisten kirjastojen digihanketta (2019-2020) Savon alueella toteuttava informaattikko. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan (koordinaattori ja informaattikot 60 %, kirjastosihteeri 30 %), ja kolme päivää viikosta on rauhoitettu tiimin AKE-työskentelylle. Tiimi kokoontuu

säännöllisesti ja järjestää ainakin muutaman kerran vuodessa kokonaisia toiminnansuunnittelupäiviä. Kirjastotoimenjohtaja tukee tiimin toimintaa, on aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja vastaa kehittämistehtävän toteutuksesta (10 % työajastaan). Lisäksi alueellisen kehittämistyön toteutukseen ja suunnitteluun on osallistunut vähäisemmällä työpanoksella antokaukolainausta hoitava kirjastovirkailija, asiakas- ja kokoelmapäällikkö, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, tietoverkkoasiantuntija ja hallintosihteeri.

Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmä pohtii alueelliseen tietoon nojaten, pitkällä tähtäimellä Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia toimia. Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVIsta. Lisäksi Etelä-Savosta on mukana 2 kirjastojen edustajaa ja Pohjois-Savosta 2 kirjastojen edustajaa. Vaihtuvat kirjastojen edustajat valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Työryhmä kokoontui vuonna 2019 yhteensä neljä kertaa ja viesti lisäksi ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Muistiot julkaistiin verkossa kaikille Savon kirjastolaisille.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja on suunniteltu yhdessä Kuopion kaupunginkirjaston hallintopalveluvastaavan ja kirjastotoimenjohtajan kanssa.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

VUODEN 2019 PAINOPISTEET

Vuoden 2019 osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet pohjautuivat kirjastolakiin ja tilastotietoihin, käytännön työssä ilmenneisiin kehittämistarpeisiin (mm. kirjastokierroksilta saatu tieto, koulutustoiveet ja palautteet), syksyllä 2018 toteutettuun Savon kirjastojen laajaan osaamistarpeiden kartoitukseen, Savon AKE-suunnitteluryhmän näkemykseen sekä kansalliseen koulutussuunnitteluun ja yhteistyöhön. Koettiin, että pitkäjänteisempään ja tarkempaan suunnitteluun päästiin tämän toisen toimintavuoden aikana: hahmotelmaa vuoden 2019 koulutuskokonaisuuksista tehtiin hyvissä ajoin syksyn 2018 aikana, suunnittelua jatkettiin yhdessä AKE-suunnitteluryhmän kanssa ja synkronoitiin lopuksi yhteen AVIn koulutusten kanssa.

Painopisteet vuoden 2019 osaamisen kehittämisessä olivat verkostomaiseen työtapaan ja yhteistyöhön liittyvä osaaminen, nuorten kirjastopalvelut, seniorityö ja digitaidot.

AVIn rahoittama ja Kuopion kaupunginkirjaston vetämä *Suunta selville Itä-Suomen kirjastoissa* -hanke toi kevään 2019 aikana kehittämistyöhön runsaasti lisätietoa Itä-Suomen kirjastojen tarpeista.

Vuonna 2019 tavoitteena oli panostaa monimuotoiseen koulutukseen. Perinteisten koulutuspäivien yhteyteen tuotiin enemmän osallistumista ja keskustelua. Koulutuspäivät lähetettiin aina mahdollisuuksien mukaan etänä Adobe Connectin avulla, sillä etäosallistumisen tarve on alueellamme suuri. Yksittäisten koulutuspäivien sijaan haluttiin suunnitella laajempia oppimiskokonaisuuksia, joihin sisältyy myös esimerkiksi webinaareja, aineistonostoja, lähiohjausta tai verkossa työskentelyä.

Ensimmäisen toimintavuoden kokemusten perusteella yksi hyvin alueellamme toimiva osaamisen kehittämisen muoto on kiertävä pienryhmäopastus. Pienryhmäopastus kehittää etenkin sellaisia kirjastoja, joiden henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta osallistua koulutuspäiviin. Osallistumisen kynnyks on matala, sillä opastukset ovat usein vain puolen päivän mittaisia ja niitä järjestetään useilla eri paikkakunnilla. Osallistumistapa on keskusteleva ja vuorovaikutteinen. Kiertävää pienryhmäopastusta hyödynnettiin vuoden aikana useissa koulutuksissa.

Johtajille ja esimiehille järjestettiin koulutusta erityisesti työhyvinvointiosaamiseen liittyen, sillä se nousi keskeiseksi osaamisen kuiluksi syksyn 2018 osaamistarpeiden kartoituksen johtajien osiossa.

Informaattikot olivat mukana koulutuksissa ja pienryhmävalmennuksissa verkostoitumassa ja vaihtamassa ajankohtaisia kuulumisia alueen kirjastolaisten kanssa. Informaattikon on voinut kutsua myös erikseen vierailulle, jos on kaivannut tukea johonkin akuuttiin asiaan, vakkapa koulu yhteistyön kehittämiseen.

DIGIOSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Syksyllä 2018 alueellamme järjestettiin kattava digikoulutuskokonaisuus, joten vuonna 2019 digitaidoissa panostettiin muuhun osaamisen kehittämiseen kuin varsinaisiin koulutuspäiviin: tiedotettiin ajankohtaisista asioista ja muualla järjestettävistä koulutuspäivistä, kerättiin yhteen hyödyllisiä aineistoja ja ratkottiin

arjessa ilmeneviä ongelmia yhdessä. Digitaidoista vastaava informaattikko on toiminut kansallisessa digityöryhmässä, viestinyt tietoa alueen kirjastoille sekä tarjonnut apuaan digitaalitoihin ja digiopastamiseen liittyvissä asioissa.

Vuoden 2019 alussa julkaistiin digitaalikalenteri, jonka avulla pyrittiin innostamaan aktiiviseen digitaalitojen ylläpitämiseen ja uuden oppimiseen. Digitaalikalenterissa keskityttiin kuukausittain johonkin teemaan, ja kalenterissa huomioitiin sekä perustasoiset että edistyneemmät käyttäjät. Savon AKEn verkkosivuille kerättiin runsaasti lisämateriaalia digitaalikalenterin ympärille.

DIGITAITOKALENTERI TASO 1 JA TASO 2

TAMMIKUU Rashi nauruun! TULOSTAMINEN ☐ Tulosta digitaalikalenteri asiakaskoneelta mustavalkoisena tai värillisenä ja laita seinälle. ☐ Tulosta digitaalikalenteri asiakaskoneelta kaksipuoleisena. Laita kalenteri seinälle.	HELMIKUU WORD ☐ Avaa jokin tekstitiedosto Wordissa ja lisää siihen valitsemasi kuva. ☐ Luo tekstitiedosto Wordissa ja tallenna se pdf-muodossa työpöydälle.	MAALISKUU SÄHKÖPOSTI ☐ Lähetä digitaalikalenteri sähköpostin liitetiedostona itsellesi tai kollegallesi. ☐ Aseta jokin työsähköpostiviesti seurantaan ja lisää siihen muistutus.	HUHTIKUU MUISTITIKKU ☐ Tallenna digitaalikalenteri muistitikulle. Poista tikku turvallisesti. ☐ Tallenna digitaalikalenteri muistitikulle. Aseta tikku asiakaskoneeseen, poista tallentamasi tiedosto ja tyhjennä roskakori. Poista tikku turvallisesti.
TOUKOKUU E-KIRJAT ☐ Lainaa ja lue e-kirja offline-tilassa. Muuta tekstin kokoa ja fonttia. Palauta e-kirja. ☐ Lataa e-kirjastosovellus mobiililaitteeseesi. Lataa sovellukseen e-kirja offline-käyttöä varten.	KESÄKUU KUVAKAAPPAUS ☐ Ota kuvakaappaus kirjastosi verkkosivuilta. ☐ Ota kuvakaappaus kirjastosi verkkosivuilta toimipisteesi aukioloajoista ja tallenna kuva muistitikulle.	HEINÄKUU ITSEOPISKELU ☐ Tutustu Savon kirjastojen uutiskirjeen itseopiskelumateriaaleihin: Skannaa puhelimesilläsi!	ELOKUU KOPIOINTI ☐ Kopioi yksipuoleinen dokumentti kaksipuoleisena ja päinvastoin. ☐ Suurenna A4-kokoinen dokumentti kopiokoneella A3-kokoiseksi.
SYYSKUU VERKKOKIRJASTO ☐ Kirjaudu verkkokirjastoon, tarkista omat tietosi, varaa kirja ja uusi lainat. Tee sama mobiililaitteella, jos mahdollista. ☐ Hae verkkokirjastosta sienestysaiheisia tietokirjoja ja järjestä hakutulokset uusimmasta vanhimpaan.	LOKAKUU SKANNAUS ☐ Skannaa tämä digitaalikalenteri paperilta muistitikulle. ☐ Skannaa sanomalehdestä uutinen, joka ei mahdu yhdelle A4:lle.	MARRASKUU LANGATON VERKKO ☐ Liity tabletilla, puhelimella tai läppärillä kirjastosi langattomaan verkkoon. ☐ Jaa mobiililaitteesi nettiyhteys. Tarkista salasanasasi, jolla muut voivat liittyä verkkoon.	JOULUKUU ASIAKASKONEET ☐ Mene kirjastosi asiakaskoneelle ja tutki millaisia ohjelmia (esim. internetselain, tekstinkäsittely) siinä on. ☐ Mene kirjastosi asiakaskoneelle ja surffaa netissä. Poista lopuksi selaushistoria.

Jos jonkin tehtävän suorittaminen ei ole mahdollista kirjastossasi, tee aiheesta opintoretki toiseen kirjastoon!

Savon AKE-tiimi oli mukana yleisten kirjastojen digihankkeen (2019-2020) toteutuksen suunnittelussa ja valmistelutyössä sekä Savon alueella että kansallisesti. Hanke käynnistyi Kuopion kaupunginkirjastossa syksyllä 2019. Hanke on AKE-työstä erillinen, mutta tiimin tietämys alueen erityispiirteistä, kirjastoista ja olemassa olevista verkostoista on ollut tärkeä tuki etenkin hankkeen käynnistämävaiheessa. Digihanketta muotoiltiin myös esimiesten ja johtajien verkostoitumis-

päivässä sekä suunnitteluryhmässä. Digihankkeelle perustettiin oma Teams-ympäristö ja Savon AKEn verkkosivuille luotiin digihankkeelle oma alasivu. Syksyn aikana digihankkeesta viestittiin kirjastoille mm. kirjeellä ja sähköpostitse, järjestettiin etä-pulmapajoja ja käynnistettiin lähiohjaus alueen kirjastoissa.

KOULUTUSTILAISUUDET 2019 (osallistujat suluissa)

- 20.2.2019 Nuorten kirjastopalvelut – Sisällöt auki ja ideasta kiinni! (Kuopio+etä) (43)
- 21.2.2019 Nuorten kirjastopalvelut – Sisällöt auki ja ideasta kiinni! (Mikkeli) (9)
- 15.3.2019 Pakopelit kirjastossa -työpaja (Mikkeli) (13)
- 22.3.2019 Pakopelit kirjastossa -työpaja (Kuopio) (8)
- 28.3.2019 Savon kirjastojen verkostoitumispäivä 2019 (Pieksämäki) (32)
- 2.4.2019 Verkostoitumisen pienryhmävalmennus (Iisalmi) (8)
- 5.4.2019 Verkostoitumisen pienryhmävalmennus (Savonlinna) (7)
- 16.4.2019 Verkostoitumisen pienryhmävalmennus (Varkaus) (7)
- 28.-29.5.2019 Oodin tutustumismatka / kaksi päivää (78)
- 29.5.2019 Oodin tutustumismatka / yksi päivä (41)
- 10.9.2019 Johtajien ja esimiesten kehittämispäivä (Kuopio) (29)
- 10.10.2019 Seniorit kirjaston asiakkaina (Kuopio + etä) (61)
- 19.11.2019 Tunnepitoisten ja haastavien palvelutilanteiden hallinta (Siilinjärvi) (14)
- 11.12.2019 Kouluuyhteistyöverkoston tapaamis- ja koulutuspäivä (Varkaus) (23)

Kaikkiaan Savon AKEn järjestämiin koulutuksiin osallistui vuoden aikana 373 henkilöä.

WEBINAARIT

Vuoden 2019 aikana julkaistiin 7 webinaaria tukemaan muuta osaamisen kehittämistä. Kaksi webinaareista toteutettiin reaaliaikaisesti, mutta kaikki tallennettiin katsottavaksi myöhemmin. Lisäksi aiemmin julkaistut 5 webinaaria olivat vapaasti katsottavissa verkkosivujen kautta. Kaikkiaan Savon AKE:n julkaisemia webinaareja oli katsottu vuoden 2019 loppuun mennessä noin 800 kertaa.

- Sanataidekoulu Aapelin webinaarit sanataiteen hyödyntämisestä lastenkirjastoyössä:
 - Satutunnin elävöittäminen (alle 6-vuotiaat) / Riikkamaria Korhonen, Sanataidekoulu Aapeli
 - 6–8-vuotiaiden kirjasto-esittely / Riikkamaria Korhonen, Sanataidekoulu Aapeli
 - 5.–6.-luokkalaisten kirjallisuustyöpaja / Riikkamaria Korhonen, Sanataidekoulu Aapeli
- Pelikasvatusta kirjastotyössä / Riikka Marttinen
- Verkon välineet nuorten osallistamisen tukena / Matleena Laakso, live-webinaari: osallistujat 18
- Työn tekeminen on yhä enemmän yhdessä tekemistä. Mitä kaikkea se tarkoittaa kirjastossa, kunnassa ja kirjastojen välillä? / Jaana Piippo, verkostoitumispäivän luennosta tehty tallenne, osallistujat livenä 5
- Pilvipalvelut / Matleena Laakso

PALAUTE

Palautetta kerättiin koulutustilaisuuksien jälkeen, palautteet talletettiin tiimin omaan käyttöön ja käytiin läpi yhdessä. Kokonaistyytyväisyys koulutuksista (asteikolla 1–5) vaihteli välillä 4.15–4.8 ja oli keskimäärin 4.5. Kirjallista palautetta ja toiveita saatiin runsaasti. Lisäksi esimerkiksi ”seniorit kirjaston asiakkaina” -koulutuspäivän jälkeen saatiin 18 kirjallista kommenttia siitä, kuinka tilaisuuden antia aiotaan hyödyntää työssä jatkossa. Tämän perusteella koulutustilaisuuksien

jälkeen olisi hyvä pitää jatkossa pieni koontipalaveri etänä ja pohtia ja jalostaa koulutusten antia yhdessä.

Palautetta koko vuoden 2019 toiminnasta kerättiin vuoden lopussa lyhyellä kyselyllä. Kysely ei valitettavasti tavoittanut alueen kirjastolaisia ja vastauksia saatiin vain 13 kappaletta. Jatkossa koko vuotta koskeva palautekysely kannattaakin laatia ja viestiä kirjastoille hyvissä ajoin. Vastauksissa nousi esille monipuolinen viestintäkanavien käyttö, johtajien ja esimiesten avainrooli koulutuksiin osallistumisessa ja kasvava tarve etenkin esimiesten keskiselle vapaamuotoiselle keskustelulle.

Osaamistarpeita kartoitettiin laajasti syksyllä 2018, ja kirjastokierrosten yhteydessä saatiin runsaasti laadullista aineistoa osaamisen kehittämisen tarpeisiin ja koulutustoiveisiin liittyen. Yhteydenottoja ja toiveita alueen kirjastoista tuli vuoden aikana paljon myös yhteisissä kokoontumisissa, sähköpostitse ja kotisivujen lomakkeen kautta. Akuuttiin tarpeeseen reagoitiin olemalla suoraan kirjastoon yhteydessä, laatimalla aiheesta artikkeli verkkosivuille kaikkien käyttöön tai järjestämällä aiheeseen liittyvät etäkahvit tai webinaari. Muilta osin osaamisen kehittämisen toiveet talletettiin ja teemoiteltiin yhteen seuraavan toimintavuoden suunnittelua varten.

YHTEISTOIMINTA JA VERKOSTOITUMINEN

KIERROKSET KIRJASTOISSA

Kierrokset alueen kirjastoissa aloitettiin vuonna 2018 ja saatiin päätökseen vuoden 2019 alkupuolella. Alueellisen kehittämistehtävän alussa haluttiin vierailta kaikissa alueen kirjastoissa. Kehittämistehtävän kannalta oli tärkeää päästä näkemään kirjastojen arkea ja tutustumaan alueen kirjastoammattilaisiin, tekemään AKE-työtä tutuksi, havainnoimaan hyviä käytänteitä toisille jaettavaksi ja kartoittaa koulutustoiveita. Kaikista vierailuista tehtiin muistiinpanot ja otettiin kirjastoista valokuvia, jotta havainnot eivät unohdu.

Reilun vuoden aikana kierrettiin 60 alueen kirjastoa ja tavattiin henkilökohtaisesti 128 kirjastojen työntekijää. Kierroksista julkaistiin kooste Savon AKen verkkosivuilla. Tärkeintä kierrosten antia oli kirjastojen erilaisuuden konkretisoituminen, mikä auttaa esimerkiksi koulutusten ja vertaisoppimisen suunnittelussa. Myös resurssit vaihtelevat eri kirjastoissa paljon, mikä vaikuttaa erityisesti mahdollisuuksiin osallistua koulutuksiin. Toisaalta esille nousi myös paljon yhtäläisyyksiä muun muassa päivittäisten haasteiden, onnistumisten ja koulutustoiveiden suhteen. Kohtaamiset ja keskustelut kirjastoissa olivat erittäin antoisia ja hyödyllisiä.

Päivittäisen työn haasteet

VERTAISOPPIMINEN

Vertaisoppiminen tarkoittaa työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, jossa ohjaajina toimivat toiset työntekijät. Vertaisoppiminen koetaan usein innostavana ja konkreettisena oppimisen muotona, joka myös edistää toisiin kirjastoihin ja henkilökuntaan tutustumista, verkostoitumista, hyvien käytänteiden jakamista sekä uusien taitojen oppimista ja osaamisen jakamista. Ensimmäisen toimintavuoden aikana koettiin, että vertaisoppiminen on sellainen osaamisen kehittämisen ja verkostoitumisen muoto, jota kannattaa edelleen kehittää. Niinpä vertaisoppimisen mahdollisuutta tarjottiin kirjastoille myös vuonna 2019. Mahdollisia vertaisoppimisen paikkoja kartoitettiin kirjastokierroksilla, ja verkkosivuille tehtiin kattava

kuvaus vertaisoppimisen mahdollisuuksista ja hyödyistä. Vuoden aikana vertaisoppimaan lähti 5 henkilöä alueen kirjastoista, ja heiltä kaikilta pyydettiin myös pieni kirjoitus kokemuksistaan verkkosivuille.

VERKOSTOITUMISTA VIRTUAALISESTI

Savon kirjastojen johtajien virtuaaliset aamukahvit järjestettiin 1-2 kuukauden välein kirjastotoimenjohtajan kutsusta. Etäkahveille osallistui joka kerta 20-30 johtajaa ja esimiestä keskustelemaan jostakin ajankohtaisesta teemasta. Mukaan pyydettiin tarvittaessa myös teemaan liittyviä asiantuntijoita. Syksyllä lanseerattiin myös kaikille alueen kirjastoammattilaisille suunnatut virtuaaliset kirjallisuuskahvit, joilla jaettiin kirjavinkkejä kollegojen kesken ja verkostoiduttiin. Kirjallisuuskahveilla syntyneet kirjalistat julkaistiin verkkosivuilla. Etäkahvit kokoontuivat Adobe Connectin aamukahvihuoneessa.

- 9.1.2019 Johtajien virtuaaliset aamukahvit / e-aineistot (24)
- 21.3.2019 Johtajien virtuaaliset aamukahvit / digi (21)
- 22.5.2019 Johtajien virtuaaliset aamukahvit / lasten ja nuorten kirjastotyö (23)
- 11.6.2019 Keskustelu digitaitokalenterin teemoista (8)
- 15.8.2019 Johtajien virtuaaliset aamukahvit / omatoimikirjastot (26)
- 2.9.2019 Savon kirjastojen kouluysteistyöverkoston etäpalaveri (22)
- 13.9.2019 Johtajien virtuaaliset aamukahvit / digihanke (21)
- 25.9. kirjallisuuskahvit / aikuisten kirjavinkit (17)

- 9.10. Savon kirjastojen koulu yhteistyöverkoston etäpalaveri (15)
- 30.10. kirjallisuuskahvit / lasten kirjavinkit (22)
- 8.11. johtajien virtuaaliset aamukahvit (23)
- 27.11. kirjallisuuskahvit / nuorten kirjavinkit (17)

Yhteensä virtuaalisiin verkostoitumistilaisuuksiin osallistui vuoden aikana 239 henkilöä alueen kirjastoista.

VERKOSTOT

Verkostomaisen työtavan omaksuminen on tärkeää alueellamme, sillä etäisyydet ovat pitkiä ja alueella on paljon pieniä kirjastoja. Alueelle muodostui vuoden 2018 aikana kolme koko Itä-Suomen laajuista osaajaverkosta *Itä-Suomen kirjastojen osaajat* -hankkeen myötä: senioriosaajat, digiosaajat ja alle kouluikäiset lapset ja lapsiperheet. Vuoden aikana verkostojen fyysisiä tapaamisia tuettiin ja verkosto-

Koulu yhteistyöverkoston kokous- ja koulutuspäivä

jen vetäjien kanssa pohdittiin yhdessä, miten AKE voisi tukea verkostojen toimintaa. Aktiivisin osaajaverkostoista on ollut senioriverkosto. Lisäksi alueella toimii Itä-Suomen laajuinen nuorisomuuntajien verkosto.

Syksyllä 2019 käynnistettiin uutena Savon kirjastojen koulu yhteistyöverkosto. Verkostolla vastataan osaltaan AVIn peruspalvelujen arvioinnissa esille tulleeseen toiveeseen siitä, että AKE-kirjastot jakavat ja tukevat alueensa lastenkirjastotyön osaamista, työmuotojen ja ammatillisen osaamisen kehittämistä sekä toteuttavat lasten lukuharrastusta edistäviä alueellisia kokeilu- ja kehittämishankkeita.

Verkoston ja kouluyhteistyön kehittämisen tarve nousi esille myös kirjastokierrosten yhteydessä. Mikkelin *Kaikki mukaan kirjastopolulle* -hankkeessa syntynyt Trello-alusta laajennettiin koko Savon laajuiseksi, toimimaan tuntuun suunnitelmien, toimivien käytänteiden ja yhteistyösuunnitelmien pankkina. Verkosto käynnistyi hyvin, ja ensimmäiseen verkoston kokous- ja koulutuspäivään osallistui 23 henkilöä. Lisäksi verkosto kokoontui etänä kaksi kertaa syksyn aikana. Verkoston tavoitteena on jakaa osaamista ja uusia ideoita sekä antaa kollegiaalista tukea samaa työtä tekevien kesken koko Savon alueella. Myös vertaisoppimisen mahdollisuutta hyödynnetään.

OPINTOMATKA

Savon alueen kirjastolaisille järjestettiin kaksi opintomatkaa Helsingin keskusta-kirjasto Oodiin 28.-29.5.2019. Koettiin, että tutustumismatka on erinomainen mahdollisuus uuden oppimiseen, oman kirjaston toiminnan kehittämiseen ja uuden ideointiin sekä verkostoitumiseen. Savon laajan alueen vuoksi järjestettiin kaksi erillistä opintomatkaa, joista toinen toteutettiin yhden päivän matkana ja toinen kahden päivän matkana; etenkin pohjoisemmassa asuville yhden päivän matka olisi ollut käytännössä mahdoton toteuttaa. Opintomatkalta pääsi kuitenkin osallistumaan toiveensa mukaan asunpaikasta riippumatta.

Kahden päivän matkalle osallistui 41 henkilöä ja yhden päivän matkalle 78 henkilöä. Matkat taittuivat linja-autoilla. Ohjelmassa oli ohjattu tutustumiskierros Oodiin sekä vapaata tutustumista kirjastoon. Huomioita ja ideoita kerättiin opintomatkojen aikana padlet-seinälle. Kahden päivän matkalaiset kävivät lisäksi tutustumassa toisena matkapäivänä ohjatusti Ison omenan kirjastoon Espoossa. Osallistujat kokivat opintomatkat erittäin antoisiksi, ja kokemuksia jaettiin runsaasti paluumatkan aikana.

VIESTINTÄ

Viestinnän rooli korostuu laajassa ja moninaisessa Savon kirjastojen verkostossa. Alueella on paljon pieniä kirjastoja, joiden tavoittaminen viestinnässä on tärkeää. Keskeisin viestintäkanava on Savon AKE:n julkinen kotisivu <http://savonake.fi>

Sivustolla julkaistiin vuoden 2019 aikana 42 artikkelia, joilla oli kaikkiaan 9891 näyttökertaa. Edelliseen vuoteen nähden määrä on kasvanut lähes 30 %. Verkkosivu toimii sekä tiedon välittäjänä että hyvien käytänteiden levittäjänä. Sivustolta löytyy mm. koulutusaineistoja ja koulutusten lisämateriaalia, tallennetut webinaarit sekä hyviä vinkkejä ja ideoita alueelta. Alueen kirjastoja halutaan nostaa esille, ja yksi suosituimmista sisällöistä olivatkin vuonna 2019 alueen kirjastojen omat esittelyt.

Tärkeimmät asiat viestittiin aina sähköpostitse. Lisäksi käytössä oli Savon kirjastolaisten suljettu Facebook-ryhmä. Loppuvuodesta viestintää, visuaalista ilmettä ja verkkosivuja ryhdyttiin kehittämään ja laatimaan perusteellista viestintäsuunnitelmaa, jossa alueen kirjastojen osaamista ja vahvuuksia tuodaan esille sekä parannetaan mahdollisuuksia verkostoitumiselle ja vertaistuelle. Muutokset otettiin käyttöön vuoden vaihteessa 2019-2020.

VANKILAKIRJASTOYHTEISTYÖ

Vankilakirjastoyhteistyö käynnistettiin Kuopion vankilan kanssa Rikosseuraamuslaitoksen ohjeistuksen mukaisesti, yhteistyössä muiden vankilakirjastotyötä hoitavien kirjastojen kanssa vuoden 2018 alussa. Vankilakirjastotyötä hoitaa kirjastosihteeri 30 % työpanoksella. Työ aloitettiin Kuopion vankilasta sopivia toimintamalleja pohtien ja kokeillen. Vuoden 2019 aikana vankilayhteistyö laajennettiin sovitusti myös muihin Savon alueen suljettuihin vankiloihin, joita ovat Mikkelin vankila ja Sukevan vankila.

Vankiloiden tilanteet ja tarpeet poikkeavat toisistaan, joten vankiloiden edustajien ja Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sovittiin niistä toimista, jotka parhaiten vastaavat kunkin vankilan tarpeita. Kuopion vankilassa keskityttiin erityisesti kokonaisuuteen liittyvän asiantuntija-avun antamiseen ja vankilan henkilökunnan ohjeistamiseen. Vankilassa ohjeistettiin ja kokeiltiin erilaisia toimintamuotoja, muun muassa Lue kotiin -toimintamuotoa, jossa vangeille järjestetään mahdollisuus lukea satuja läheiselleen. Vankilan kirjastosta poistettujen aineistojen teksteistä ja piirroksista koottiin näyttely, joka oli esillä vankiloiden kirjasto- ja taidepäivillä Turussa, ja joka sai myös kansallista huomiota useissa sanomalehdissä.

Myös Mikkelin vankilassa keskeisin tarve oli kokoelmanhoitoon liittyvä ohjeistus. Vankilan henkilökuntaa opastettiin kirjastotoimintaan ja erilaisiin toimintamuotoihin. Lue kotiin -toimintaa kokeiltiin myös Mikkelin vankilassa.

Mikkelin vankilan kirjasto

Sukevan vankilassa asiantuntija-apua annettiin kokoelmatyössä (mm. kaunokirjallisuus jaettiin genreihin), opastettiin henkilökuntaa kirjastotoimintaan sekä kokeiltiin Lue kotiin -toimintamuotoa. Lisäksi vankilassa järjestettiin Atik Ismailin kirjailijavierailu.

Lisäksi vankilassa järjestettiin Atik Ismailin kirjailijavierailu.

Kaikkiaan järjestettyihin tilaisuuksiin osallistui vuoden aikana 61 vankia ja 12 vankilan työntekijää. Lisäksi asiantuntija-apua ja ohjausta annettiin vuoden aikana yhteensä 10 vankilan työntekijälle.

Vuoden aikana osallistuttiin aktiivisesti vankilakirjastoyhteistyön kansalliseen suunnitteluun. Vankilayhteistyötä hoitava kirjastosihteeri on ollut mukana vankilakirjastotyön kansallista toimintamallia valmisteleavassa työryhmässä, joka on pyrkinyt määrittämään kirjastojen asiantuntijatyötä vankiloissa. Hän on myös mm. osallistunut vankiloiden kirjasto- ja taidepäiville sekä käynyt tutustumassa Kriminologiseen kirjastoon Vantaalla. Lisäksi Kuopion kaupunginkirjaston edustus on mukana Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen alueellisessa kirjastotyöryhmässä.

ANTOKAUKOLAINAUS

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitöissä kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella. Kuopion kaupunginkirjasto lähetti antokaukolainoja vuoden 2019 aikana yhteensä 1702 kappaletta.

KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Alueellista kehittämistyötä hoitavat henkilöt ovat olleet aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja osallistuneet muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen välisiin tapaamisiin ja viestintään, hyvien ideoiden jakamiseen ja kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun ja työryhmiin (valtakunnallinen koulutustyöryhmä, Liboppi-oppimisalustan toimituskunta, Yleisten kirjastojen digihanke-työryhmä). Vuoden aikana käytiin tutustumassa Lahden AKE-työhön, ja Joensuun alueellista kehittämistehtävää hoitava henkilö kävi tutustumassa Kuopion AKE-työhön. Itä-Suomen laajuista yhteistyöstä tehdään Itä-Suomen yleisten kirjastojen kehittämisverkostossa yhdessä AVIn kanssa.

SAVON AKEN VUOSI 2019 LUKUINA

- Koulutuksiin, live-webinaareihin ja etäkahveille osallistuneet henkilöt 635
- Koulutustilaisuudet 14
- Virtuaaliset etäkahvit 12
- Julkaistut webinaarit 7
- Verkkosivuilla julkaistut artikkelit 42
- Verkkosivujen artikkeleiden katselukerrat 9891
- Webinaarien katselukerrat 800
- Vertaisoppijat 5
- Savon AKE-suunnitteluryhmän kokoukset 4
- Annetut kaukolainat 1702
- Vankilayhteistyöllä tavoitetut vangit 61, vankiloiden henkilökunta 22

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
KUOPIO

Leppävirta

Rautalampi

Rautavaara

Kuopio

Pääkirjasto
Juankoski
Jynkkä
Kaavi
Karttula
Kurkimäki
Maaninka

Neulamäki
Nilsia
Puijonlaakso
Pyörö
Riistavesi
Tuusniemi
Vehmersalmi

Niuvanniemen
potilaskirjasto

Siilinjärvi
pääkirjasto
Vuorela

Suonenjoki
Lyytilänmäki*
Iisakki*

Sonkajärvi
Sukeva

Lapinlahti
Varpaisjärvi

Pielavesi

Iisalmi

Keitele

Tervo

Kiuruvesi

Vesanto

Vieremä

Varkaus

Kangaslampi

POHJOIS-SAVO

SAVON
AKE

ETELÄ-SAVO

RUTAKKO

LUMME

Joroinen

Ranta-
salmi

Toenperä

Juva

Pieksämäki
pääkirjasto
Jäppilä
Virtasalmi
(Naarajärvi)

Mikkeli

Pääkirjasto
Anttola
Haukivuori
Hirvensalmi
Kalevankangas
Kuortti*
Lähemäki

Otava
Rantakylä
Ristiina
Suomenniemi
Pertunmaa
Puumala

Sulkava
Lohilahti*

Kangasniemi

Savonlinna
Kerimäki
Punkaharju
Savonranta

Mäntyharju

Enonkoski

Heinävesi

Pikku-Marja
Siilinjärvi

Aulis
Kuopio

Elina
Kuopio

Koillis-Savo
Kuopio

Tilda
Leppävirta

Pokkari
Iisalmi

Kiurukas
Kiuruvesi

Virkku
Vieremä

Kirja-LaVa
Lapinlahti

Jasso
Toenperä

Rietrikki
Pieksämäki

Käkriäinen
Savonlinna

DIGIHANKE

KEHVELI

SUUNNITTELURYHMÄ

SENIORIVERKOSTO

KOULUVERKOSTO

RISE

OKM VAKE